

Nr 7.

Ankom till riksdagens kansli den 27 juni 1914 kl. 5 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse av §§ 18 och 22 regeringsformen.

Närvarande: herrar Edén, Clason, Bellinder, K. J. Ekman, Mannheimer, von Geijer, Stadener, Olof Olsson, von Mentzer*, von Bahr, Skarstedt*, Jansson i Djursåtra, Persson från Malmö, Magnusson i Tumhult*, Ericsson i Vallsta, Räf, Waldén, Leander, Beckman och Kropp.*

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Till konstitutionsutskottets handläggning hava båda kamrarna hänvisat en av Kungl. Maj:t till riksdagen avlåten proposition nr 64, däri Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

ändrad lydelse av §§ 18 och 22 regeringsformen.

§ 18.

1:o) Regeringsrätten tillkommer det även att, i mål av beskaffenhet att kunna tillhöra dess slutliga prövning, upptaga och avgöra alla ansökningar, att Konungen må bryta dom åter, som vunnit laga kraft, eller återställa laga tid, som försuten är. Alla övriga sådana ansökningar skola av högsta domstolen avgöras.

2:o) Högsta domstolen äger ock pröva och avgöra ansökan om tillstånd av Konungen att fullfölja talan i mål, som enligt lag icke utan sådant tillstånd må dragas under Konungens prövning.

§ 22.

1:o) Uti högsta domstolen kunna ringare mål prövas och avgöras av fem ledamöter, så ock av fyra, där alla fyra äro om slutet ense. Över viktigare saker skola minst sju döma. Ej må flera än åtta ledamöter på en gång i prövningen av något mål deltaga, där ej för vissa fall annorledes förordnas i den ordning 87 § 1 mom. stadgar. I samma ordning bestämmes, huru många av domstolens ledamöter skola deltaga i prövning av ansökan, varom i 18 § 2 mom. förmäles.

2:o) I regeringsrätten kunna mål prövas och avgöras av fem ledamöter, så ock av fyra, där tre av dem äro om slutet ense.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för Kungl. Maj:ts förslag hänvisar utskottet till det vid propositionen fogade utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden den 14 maj 1914.

*Utskottets
yttrande.*

Såsom föredragande departementschefen i sitt den kungl. propositionen bifogade yttrande till statsrådsprotokollet erinrat, framhöll Riksdagen i skrivelse till Konungen den 26 april 1913 (nr 59), hurusom den nuvarande långsamheten i högsta domstolens rättskipning vore ett så allvarligt missförhållande, att effektiva åtgärder däremot med det snaraste måste vidtagas, med anledning varav riksdagen hemställde, att Kungl. Maj:t om möjligt redan till 1914 års riksdag ville framlägga förslag till berörda missförhållandes afhjälpande. För vinnande av detta syfte ifrågasätter departementschefen bland annat en ändring av gällande processlagstiftning i enlighet med vad som föreslagits av den sakkunnige, till vilken frågan överlämnats för utlåtande, nämligen ordföranden i processkommissionen, f. d. justitierådet Hellner. Departementschefen erinrar, att en sådan ändring i processlagstiftningen också ingår bland de utvägar för underlättande av högsta domstolens arbetsbörda, som blivit angivna i den ovanberörda riksdagsskrivelsen. Förslag till en dylik reform i processlagstiftningen skulle enligt departementschefens mening kunna föreläggas nästkommande riksdag, men kräver för att kunna genomföras även en ändring i regeringsformen. Departementschefen gör nämligen gällande, att en »summa revisibilis» bör införas, d. v. s. rätten att fullfölja tvister rörande penningar eller penningars värde inför Kungl. Maj:t begränsas till sådana fall, då tvistens föremål har ett visst värde, men att i sammanhang därmed möjlighet bör

öppnas för den (i hovrätten) tappande parten att påkalla prövning, huruvida icke med hänsyn till särskilda omständigheter det bör medgivas honom att fullfölja sin talan hos Kungl. Maj:t, oaktat tvistens föremål icke har sådant värde, samt slutligen att denna prövning bör lämpligen överlämnas till en för sådant ändamål konstituerad, mindre manstark avdelning av högsta domstolen. Även för vissa andra fall lärer en så anordnad förprövning angående parts rätt att fullfölja talan inför Kungl. Maj:t kunna ifrågakomma. De nu föreslagna ändringarna i regeringsformen §§ 18 och 22 hava till syfte att möjliggöra, att — genom särskild bestämmelse i lagen om högsta domstolens tjänstgöring på avdelningar — en mindre avdelning av domstolen erhåller befogenhet att pröva och avgöra ansökan om tillstånd att fullfölja talan i mål, som enligt den ifrågasatta processlagstiftningen icke utan sådant tillstånd skulle kunna dragas under Konungens prövning.

Det tillkommer icke konstitutionsutskottet att ingå i någon prövning av frågan om den tilltänkta ändringen i processlagstiftningen, vars viktigaste punkt är införande av en summa revisibilis; i detta hänseende föreligger för övrigt för närvarande ej mera än ett av den tillkallade sakkunnige utarbetat utkast till blivande förslag. Utskottet har endast haft att avgiva yttrande om de nu föreslagna ändringarna i regeringsformen. Därvid har utskottet utgått från den förutsättningen, att dessa föreslagna ändringar kunna slutgiltigt bedömas först i samband med de blivande förslagen inom processlagstiftningen, och att det vid nu pågående riksdag endast gäller, huruvida genom ett antagande av grundlagsändringarna *såsom vilande* till nästa lagtima riksdag efter nya val till andra kammaren skall öppnas möjlighet för sagda riksdag att genomföra den ifrågasatta processlagsreformen. Skulle vid den kommande riksdagen ett förslag till processlagsreform i ovan angivna riktning icke vinna bifall, så kan även förslaget till ändringar i regeringsformen förkastas, därest det nu antages såsom vilande.

Vid sådant förhållande, och då utskottet ansett, att möjlighet bör beredas för 1915 års lagtima riksdag att upptaga till prövning den ändring i processlagstiftningen, som är avsedd att då föreslås, har utskottet ansett sig böra tillstyrka riksdagen att nu såsom vilande antaga vederbörliga ändringar i regeringsformen. Utskottet förutsätter emellertid därvid, att dessa ändringar i regeringsformen, därest de bliva vilande, vid 1915 års riksdag icke företagas till

slutligt avgörande förr än den ifrågasatta processlagreformen blivit riksdagen förelagd och av densamma prövad.

Mot lydelsen av de föreslagna nya punkterna i regeringsformen §§ 18 och 22 har utskottet icke funnit något att erinra.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition måtte antaga såsom vilande till vidare grundlagsenlig behandling följande

Förslag

till

ändrad lydelse av §§ 18 och 22 regeringsformen:

(Nuvarande lydelse:)

(Kungl. Maj:ts förslag:)

§ 18.

§ 18.

1:o) Regeringsrätten tillkommer det även att, i mål av beskaffenhet att kunna tillhöra dess slutliga prövning, upptaga och avgöra alla ansökningar, att Konungen må bryta dom åter, som vunnit laga kraft, eller återställa laga tid, som försuten är. Alla övriga sådana ansökningar skola av högsta domstolen avgöras.

1:o) Regeringsrätten tillkommer det även att, i mål av beskaffenhet att kunna tillhöra dess slutliga prövning, upptaga och avgöra alla ansökningar, att Konungen må bryta dom åter, som vunnit laga kraft, eller återställa laga tid, som försuten är. Alla övriga sådana ansökningar skola av högsta domstolen avgöras.

2:o) *Högsta domstolen äger och pröva och avgöra ansökan om tillstånd av Konungen att fullfölja talan i mål, som enligt lag icke utan sådant tillstånd må dragas under Konungens prövning.*

§ 22.

§ 22.

1:o) Uti högsta domstolen kunna ringare mål prövas och

1:o) Uti högsta domstolen kunna ringare mål prövas och

avgöras av fem ledamöter, så ock av fyra, där alla fyra äro om slutet ense. Över viktigare saker skola minst sju döma. Ej må flera än åtta ledamöter på en gång i prövningen av något mål deltaga, där ej för vissa fall annorledes förordnas i den ordning 87 § 1 mom. stadgar.

2:o) I regeringsrätten kunna mål prövas och avgöras av fem ledamöter, så ock av fyra, där tre av dem äro om slutet ense.

avgöras av fem ledamöter, så ock av fyra, där alla fyra äro om slutet ense. Över viktigare saker skola minst sju döma. Ej må flera än åtta ledamöter på en gång i prövningen av något mål deltaga, där ej för vissa fall annorledes förordnas i den ordning 87 § 1 mom. stadgar. *I samma ordning bestämmes, huru många av domstolens ledamöter skola deltaga i prövning av ansökan, varom i 18 § 2 mom. förmäles.*

2:o) I regeringsrätten kunna mål prövas och avgöras av fem ledamöter, så ock av fyra, där tre av dem äro om slutet ense.

Stockholm den 27 juni 1914.

På utskottets vägnar:

NILS EDÉN.
